

Bronisław Sitek

Sprawozdanie z III Międzynarodowej Konferencji Romanistycznej "Interes prywatny a interes publiczny w prawie rzymskim : współczesne spostrzeżenia", Kętrzyn, 28-29 maja 2012 r.

Studia Prawnoustrojowe nr 21, 209-212

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdania

Sprawozdanie z III Międzynarodowej Konferencji Romanistycznej *Interes prywatny a interes publiczny w prawie rzymskim. Współczesne spostrzeżenia* Kętrzyn (Centrum Szkoleniowe Straży Granicznej), 28–29 maja 2012 r.

Katedra Prawa Rzymskiego i Porównawczego Wydziału Prawa i Administracji UWM w Olsztynie wspólnie z Wydziałem Prawa Uniwersytetu w Castillon (Hiszpania) zorganizowała III Międzynarodową Konferencję Prawa Rzymskiego *Interes prywatny a interes publiczny w prawie rzymskim. Współczesne spostrzeżenia*.

Na szczególną uwagę zasługuje obecność liczna reprezentacja kadry profesorskiej. I tak z UJ był prof. J. Sondel, UW reprezentowała prof. M. Zabłocka, UMCS – prof. M. Kuryłowicz, KUL – prof. M. Dyjakowska, UBł – prof. P. Niczyporuk, US – prof. W. Rozwadowski, zaś UWM – prof. B. Sitek. UO był reprezentowany przez dr. P. Sadowskiego. Do Kętrzyna przybyli także goście z zagranicy: prof. C. L. Guillamón z Uniwersytetu w Castillon (Hiszpania), prof. S.B. Rodriguez i prof. J.L. Zamora z Uniwersytetu w Gran Canaria (Hiszpania), prof. Jaime Bonet z Uniwersytetu w Walencji (Hiszpania), prof. D. Tuzov z Uniwersytetu w Tomsku (Rosja), prof. K. Krisafi, dr E. Osmani i dr E. Kolaneci z Uniwersytetu w Tiranie (Albania), prof. S. Tafaro z Uniwersytetu w Bari (Włochy). Liczni byli przedstawiciele młodszej kadry naukowej, której z roku na rok przybywa. Ten fakt pozwala z nadzieją potrząść na przyszłość polskiej romanistyki. Łącznie w konferencji udział wzięło ponad 50 uczestników.

W pierwszym panelu głos zabrali pracownicy samodzielni. Przedmiotem dyskusji była reforma szkolnictwa wyższego w Polsce, w szczególności wprowadzenie w życie zasad Krajowych Ram Kwalifikacji. Zauważano, że przy okazji wprowadzania KRK na niektórych wydziałach znacząco ograniczono liczbę godzin przeznaczonych na wykłady z prawa rzymskiego, historii prawa i teorii prawa na rzecz przedmiotów pozytywistycznych. W tej perspektywie należy postawić sobie pytanie o przyszłość nauczania i nauki prawa rzymskiego w Polsce. Na wielu wydziałach wprowadza się innowacyjne metody nauczania prawa rzymskiego. Nie można jednak nie zauważyć pewnej marginalizacji tego przedmiotu. Podobnie jest z badaniami naukowymi, które są

rozproszone i niezauważane przez specjalistów od prawa cywilnego, karnego czy administracyjnego. Konieczna jest zmiana filozofii uprawiania prawa rzymskiego i jego nauczania. Jak dotąd romaniści skupiali się na obronie dotychczasowego miejsca prawa rzymskiego w programach nauczania. Podczas spotkania w Kętrzynie akcentowano konieczność przejścia do działań bardziej ofensywnych, a więc wypracowania ciekawej i atrakcyjnej oferty dydaktycznej, a w konsekwencji także badawczej, która będzie konkurencyjna dla materii pozytywistycznych.

Prawo rzymskie powinno być przedmiotem kształtującym myślenie prawnicze, tak aby nie dopuścić do całkowitej technicyzacji nauczania prawa. Tym samym trzeba odejść od historyzmu czy opisu historycznego na rzecz rozumienia normy prawnej jako efektu konsensu pomiędzy różnymi interesami politycznymi, ekonomicznymi i społecznymi.

Konieczna jest większa integracja środowiska romanistycznego poprzez coroczne zjazdy katedr prawa rzymskiego. Takie spotkania można rozszerzać o przedstawicieli materii pozytywistycznych. Ponadto sugerowano, aby zdigitalizować dorobek polskich romanistów i udostępnić go w Internecie, by mogli z niego skorzystać specjaliści od prawa cywilnego, karnego, administracyjnego. Wprowadzane zmiany w finansowaniu badań naukowych wymuszają większą dbałość o dystrybucję dorobku naukowego romanistów oraz o cytowania, będące podstawą obliczania tzw. indeksu Hirscha, od którego uzależnione jest ubieganie się o granty w Narodowym Centrum Nauki. Trudno mówić o badaniach naukowych w przypadku braku wsparcia finansowego ze strony NCN, zwłaszcza gdy chodzi o młodych naukowców. Prof. C. Lazaro z Castillon (Hiszpania) przedstawiła podobne założenia reformy w Hiszpanii.

Drugi panel dotyczył prawa karnego rzymskiego z odniesieniami do współczesnych problemów. Prof. J. Sondel (UJ) przedstawił oddziaływanie prawa rzymskiego na prawo karne w Polsce przedrozbiorowej. Prof. C. Lazaro (Uniwersytet w Castillón) omówiła wpływ prawa rzymskiego na koncepcję przestępstwa w prawie średniowiecznym. Prof. M. Dyjakowska (KUL) zajęła się koncepcją usiłowania w prawie rzymskim z odniesieniem do współczesnych rozwiązań. Kwestię łapownictwa przedstawił dr A. Świętoń (UWM). X.P. Lopez (Uniwersytet w Montpellier) wskazał przypadki powoływania się na prawo rzymskie w praktyce Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Dr E. Loska (UKSW) przedstawiła rolę pretora w procesie karnym (*quaestiones perpetuae*). W ramach dyskusji podnoszono aktualność wielu rozwiązań wypracowanych w systemie prawa rzymskiego. Prof. K. Amielańczyk (UMCS) omówił ideę nieuchronności represji karnej w prawie rzymskim.

W trzecim panelu dyskutowano nad kwestiami wzajemnych powiązań prawa rzymskiego i prawa kanonicznego. Prof. J. Bonet (Uniwersytet w Walencji) przedstawił problem zdolności sądowej z punktu widzenia prawa kanonicznego i prawa rzymskiego, wskazując na prawo średniowieczne jako

okres największego zbliżenia się obu systemów prawnych. Dr J. Krzywkowska (UWM) zajęła się figurą adwokata w procesie kanonicznym rzymskim na tle współczesnych rozwiązań. Dr S. Kursa (UWM) odniósł się do treści Nov. 117 na temat skutków wstąpienia kobiety do klasztoru i wystąpienie to miało wyłącznie charakter analizy źródeł prawa rzymskiego. Mgr M. Fąfara (UPJPII) omówił instytucję bigamii w świetle regulacji prawa rzymskiego i prawa kanonicznego.

Czwarty panel dotyczył prawa rodzinnego. Prof. M. Kuryłowicz (UMCS) mówił o możliwości użycia prawa rzymskiego przy rozwiązywaniu współczesnych kwestii wynikających z zachodzących przemian społecznych, w szczególności związków partnerskich i adopcji. Prof. P. Niczyporuk przedstawił poglądy W. Waldsteina dotyczące dziecka poczętego, natomiast dr J. Urbanik (UW) skupił się na tym, jak współczesną dyskusję nad kształtem małżeństwa W. Waldstein odniósł do rzymskiego prawa rodzinnego. Niezwykle ciekawy był referat dr. S. Edaicha (PO), który jako znawca prawa muzułmańskiego snuł rozważania nad przydatnością prawa rzymskiego w procesie nowelizacji prawa rodzinnego w Maroku. Jako ostatnia głos zabrała dr R. Kamińska (UKSW), która przedstawiła kwestię udzielania koncesji na czerpanie wody w prawie rzymskim.

Panel piąty dotyczył prawa zobowiązań i prawa rzeczowego. Jako pierwszy głos zabrał prof. S.B. Rodriguez (Uniwersytet z Gran Canaria), który zajął się odpowiedzialnością za bezprawne wycięcie drzewa. Prof. D. Tuzov (Uniwersytet w Tomsku) omówił unieważnienie umowy sprzedaży w prawie rzymskim, prawie rosyjskim i prawie międzynarodowym. Dr Sobczyk (UMK) przedstawił problem darowizny uczynionej na wypadek śmierci w prawie rzymskim na tle proponowanych rozwiązań w projekcie polskiego kodeksu cywilnego. Dr E. Kolaneci (Uniwersytet w Tiranie) zajął się wpływem norm prawa rzymskiego na rozwiązania przyjęte w albańskim kodeksie cywilnym z 1929 r. Mgr M. Mariański (UWM) przedstawił zobowiązania wypływające z kontraktów literalnych: *chirographum* i *syngrapha*.

W panelu szóstym skupiono się na kwestii prawa publicznego. Prof. S. Taffaro (Uniwersytet w Bari) omówił błędne teorie dotyczące związku współczesnej koncepcji państwa z rzymskimi rozwiązaniami. Prof. K. Krisafii (Uniwersytet w Tiranie) przedstawił wybrane aspekty dotyczące podobieństwa i różnic w rozumieniu prawa międzynarodowego przez Rzymian oraz współcześnie. Prof. F. Lempa (UWM) przytoczył ewolucję koncepcji wojny sprawiedliwej i wojny prewencyjnej. Dr E. Osmani (Uniwersytet w Tiranie) wskazała na istniejące mity dotyczące podobieństwa współczesnej koncepcji państwa do rzymskich rozwiązań. Dr Piotr Sadowski (UO) przedstawił problem falsyfikatu Teodozjusza II dotyczącego założenia Uniwersytetu Bolońskiego.

W panelu siódmym przedstawiono problematykę związaną z prawem administracyjnym. Poruszano kwestie dotyczące regulacji prawnych hazardu

(prof. J.L. Zamora Manzano z Uniwersytetu Las Palmas de Gran Canaria), założenia miasta (prof. B. Sitek z UWM), spoliacji (dr A. Garczewska z TSW w Toruniu), wpływu prawa rzymskiego na współczesne zasady służebności gruntowych (mgr M. Wdowiak z SWPiD w Gdyni).

Ostatni panel dotyczył powiązania kwestii teoretycznych prawa rzymskiego ze współczesnością. Poruszone zostały takie problemy, jak: szkoda czysto ekonomiczna (dr J. Szczerbowski z UWM), socjobiologia w prawie rzymskim (dr J. Wiewiórowski z UAM), odmienność rzymskiego prawa prowincjonalnego (mgr K. Jerz z UMCS).

Konferencja romanistyczna była okazją do dorocznego spotkania się polskich romanistów z kolegami zagranicznymi. Dyskusja nad wdrażaniem Krajowych Ram Kwalifikacji pokazała, że konieczne jest przejście do postawy ofensywnej. W tym celu niezbędne jest dalsze wdrażanie innowacyjnych metod nauczania prawa rzymskiego z wykorzystaniem Internetu, baz danych, interaktywnego nauczania. Potrzebna jest także zmiana filozofii badań naukowych, a w obrębie badań czysto romanistycznych – poszukiwanie nowych problemów i rozwiązywanie ich przy zastosowaniu najnowszych metod badawczych, w tym metody funkcjonalnej czy ekonomicznej analizy prawa. Warto na takie spotkania zapraszać cywilistów, karnistów, administratywistów. W ten sposób środowisko romanistyczne stanie się bardziej otwarte, a wyniki badań bardziej dostępne dla innych.

Bronisław Sitek